

Redaktör: Johan Östberg. Är du sakkunnig i en aktuell fråga? Sänd ditt inlägg till debatt@di.se Bifoga högupplöst porträttfoto. Textlängd 2 500–6 000 tecken inklusive blanksteg.

Talmannens metod att använda "sonderingspersoner" har inget stöd i grundlagen och fungerar inte väl i den rådande parlamentariska situationen. Talmannen borde själv leda samtalen om regeringsbildningen. Då hade han kunnat skaffa sig en löpande bild av vilka lösningar som kan dyrkas upp, skriver **Hans Bergström**.

ALLTFÖR PASSIV. Talman Andreas Norlén gav i måndags ett sonderingsuppdrag till S-ledaren Stefan Löfven. Denna metod riskerar att döma ut vissa regeringskombinationer som det däref-
ter blir svårare att ta upp på nytt, skriver Hans Bergström.

FOTO: HENRIK MONTGOMERY

Norlén bör sondera själv

Sverige lider av en auktoritetskras, konstaterar Anna Dahlberg i en ledare i Expressen (15/10). Det gäller faktiskt också hanteringen av regeringsbildningen. Talmannen avstår från en aktivt drivande roll genom att utdela någon-
ting som benämns "sonderingsuppdrag" och som inte finns omnämnt någonstans i Regeringsformen. Han låter därmed, som den kloka Ekot-kommentatorn Tomas Ramberg konstaterade på presskonferensen i måndags, "partiledarna fortsätta blockera allting".

Det har sedan lång tid stått klart att regeringsbildningen 2018 skulle bli den mest komplicerade i modern tid. Partierna låste under valrörelsen fast sig i positioner som medför att ingen regering kan bildas. Och på fem veckor efter valdagen har inget parti på allvar låtit sig rubbas. Det har heller inte sjunkit in hur den nya mandatställningen ser ut. En regering bestående av Socialdemokraterna, Centern och Liberalerna skulle till exempel ha 151 ledamöter bakom sig, med en opposition av M, KD och SD med 154 ledamöter.

Talmannens metod att via "sonderingsuppdrag" överlåta åt partierna att helt själva komma fram till en lösning fungerar inte väl för denna situation.

Metoden innebär att talmannen under en hel månad avstår från en aktiv roll. Om han behöll sonderingsmakten själv, skulle han i stället kunna fungera som en "skyttel-diplomat". Han kunde utröna i förtroliga samtal med Jimmie Åkesson vad denne egentligen begär av sakpolitik för att lägga ned sin röst och förmedla detta till alliansens partier, med klargöranden tillbaka utan att de själva behövde samtala med SD-ledaren – en viktig spelare kunde därmed hållas indragen i processen.

Talmannen skulle förstå av Jan Björklunds tonfall och nyanser, och stämningen i hans riksdagsgrupp, om det kunde vara värt att testa ett visst alternativ på riktigt, via omröstning i kammaren. Det är en väldig skillnad mellan att prata och att rösta för en riksdagsgrupp.

Talmannen kunde också skaffa sig en löpande bild, genom att själv leda samtal dag för dag, rörande vilka lösningar som verkar möjliga att dyrka upp och om en stor koalition S–M verkligen är så bortanför det tänkbara som partiledarna utåt ger intryck av. Han kunde aktivt vrida om händerna på en och annan, och inte finna sig i en retorik som fullständigt saknar logik.

Att ge ett helt fritt uppdrag till först Ulf Kristersson och sedan Stefan Löfven – "undersök om det finns någon

Hans Bergström.

regeringslösning med dig som statsminister som skulle kunna tolereras av riksdagen" – tenderar att föra bort möjligheter som det blir svårare att återkomma till.

Om, säg, Kristersson hade fått i uppdrag att först undersöka förutsättningarna för att bilda en alliansregering, och kommit tillbaka tomhänt, kunde talmannen ha testat Löfven/mitten i botten innan han återkommit till Kristersson med varianter av typ M–KD-regering. Det hade inte blivit så lätt för L och C att fortsätta fly verkligheten.

"Talmannens agerande visar på en rädsla för att själv ta makt i rollen."

Och innebär sonderingsuppdraget, nu till Löfven, verkligen att talmannen är beredd att, som en automat, till riksdagen som sitt förslag föra fram varje regeringslösning som kan tänkas "tolereras" – utan egen prövning av rimligheten?

Säg att SD i protest mot den respektlöshet allianspartierna visat mot dess 1,1 miljon väljare helt enkelt säger "då struntar vi i alliansen, som fortsätter visa att de inte vill ha makten, lägger ned vår röst för Löfven och

går i övrigt i hård sakpolitisk opposition, som det enda verkliga oppositionspartiet". Skulle talmannen då lägga fram det förslaget, utan egen prövning?

Talmannens agerande visar på en rädsla för att själv ta makt i rollen. Det är lätt att se varför. Talmannen är kompetent men ny i positionen. Ingen talman vill bli anklagad för att vara partisk eller egenmäktig. Där-
under ligger nog också en historisk minnesbild av kungen som den som hade hand om regeringsbildningen, med åtföljande rädsla för hovintriger bland självutnämnda rådgivare.

Men uppdraget att leda regeringsbildningen har övergått från kungen till en av riksdagen vald talman. Hans närmaste krets av rådgivare är de tre vice talmännen, som han ska överlägga med innan han lämnar förslag till riksdagen. Talmannen behöver inte vara så rädd för att utnyttja sin ställning och uppträda med full auktoritet när det behövs. Denna gång behövs det. Hela svenska folket kan se det och skulle uppskatta en talman som vågar aktivt driva partierna till att erkänna verkligheten.

HANS BERGSTRÖM
docent i statsvetenskap, doktors-
avhandlingen "Rivstart?" (1987)
handlade om regeringsskiften.
Tidigare chefredaktör, Dagens Nyheter.

Di Vet du
mer i ämnet?

**Mejla din
replik till
debatt@
di.se**